



Jakob Högström baryton

Johannes Skoog & Mattias Wager orgel

Arina Trostyanetskaya & Åsa Unander-Scharin dansare

Anna Lindal violin

Stockholms domkyrkokör

Johan Hammarström dirigent

STORKYRKAN

SÖNDAG 19 MARS 2023 KL 16.00

Gamla stans egen näktergal

Carl Unander-Scharin är ett unikum i det svenska musiklivet. Som utbildad kyrkomusiker, tonsättare och operasångare har han gestaltat över fyrtio operaroller, uppfunnit elektroniska instrument, doktorerat på Kungliga Tekniska Högskolan, blivit professor, samt komponerat en stor mängd vokalmusik, inklusive tolv operor såsom *Tokfurstén*, *Hummelhonung*, *Lysistrate*, *The Elephant Man* och senast den uppmärksammade *The Tale of the Great Computing Machine*.

Under decennier har Carl Unander-Scharin varit en flitigt återkommande solist i Storkyrkan. Därtill har hans musik klingat i domkyrkoförsamlingens kyrkor vid flertal tillfällen. Karriären började redan som artonårig korist i Storkyrkans kör under ledning av Gustaf Sjökvist. Sedan några år tillbaka bor han i Gamla stan, och vad kan passa bättre än att ge ett tonsättarporträtt kring hans musik?

I denna konsert bjuds både vokalmusik för kör och solist, såväl som uruppförande av den stora orgelsviten *Suite processionis* för två orglar och dansare.

CARL UNANDER-SCHARIN (f. 1964)

Suite processionis (2021) uruppförande

1. Toccata processionis I (Vita segel)
2. Decima processionis (Á la Mathématique)
3. Aria processionis I (Havsörn lyfter från kummel)
4. Air tout de Suite (Luftdans)
5. Aria processionis II (Vårnattens mystik)
6. Inventio processionis (... myrstack enligt dröm ...)
7. Barcarole processionis (över stilla vatten)
8. Decima processionis (A la Mathématique) *Repris*
9. Toccata processionis II (Staccatofåglar)

Djupt under dagens yta (2008)

Smärtafågel ur Tokfurstén (1996)

Salve flos et decor Ecclesiae (2018)

ur Plåtsax – Hjærtats instrument (2017)

- 1a Hjærtats instrument
- 1b Den tjockaste spindeln
- 2 Skorstensfejarmästaren flyger rusig
- 5 Plåtsax – Hjærtats instrument

GOTTFRIED HEINRICH STÖLZEL (1690–1749) •

KÖRRARRANGEMANG **CARL UNANDER-SCHARIN** (f. 1964)

Bist du bei mir (1999)

CARL UNANDER-SCHARIN (f. 1964)

I en spegel av stoft ur Spegel av stoft (2023) *uruppförande*

Jakob Högström *baryton*

Anna Lindal *violin*

Mattias Wager *piano & orgel* Johannes Skoog *orgel*

Arina Trostyanetskaya & Åsa Unander-Scharin *dansare*

Stockholms domkyrkokör

Johan Hammarström *dirigent*

KONSERTLÄNGD 1 h 10 minuter

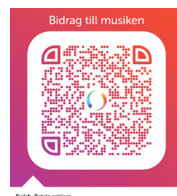
FRI ENTRÉ • **BIDRAG TILL STOCKHOLMS DOMKYRKOFÖRSAMLINGS**

MUSIKVERKSAMHET mottages tacksamt vid utgångarna eller via **SWISH**.

• MOTTAGARE **123 520 00 35**

• Betalningsmottagare är **STH Domkyrkoförsamling Musikkollekt**

I samarbete med Sensus och Svensk musikvår.



Verkkommentarer

Suite Processionis (2021)

Denna svit för två orglar och för dansare beställdes av Johan Hammarström till Västerås domkyrka år 2020. En övergripande idé om "rörelse i rummet" var vägledande för tonsättningsarbetet, liksom tanken på att verket skulle kunna utgöra fundament för dans. I samarbete med koreografen Åsa Unander-Scharin skissade jag upp bålverket för sviten och använde även en talserie föreslog föreslagen av Åsa – som grundmaterial för en av satserna (*À la Mathématique*). Sviten har nio satser, varav en är repriserad. I undertitlarna framgår vad som varit den rörelseidé som jag utgått ifrån. Den sjätte satsen "... myrstack enligt dröm ..." bygger, som titeln antyder, på en musik som jag hörde i en dröm och sedan noterade när jag vaknade.

Djupt under Dagens yta (2008)

Ett verk för dubbelkör med text av Olov Hartman. Beställdes av Johan Hammarström till körerna i Västerås Domkyrka för den sk stavnedläggningen för dåvarande biskop Claes-Bertil Ytterberg. Ytterberg har disputerat på Olov Hartman, och textunderlaget är en sammanställning av texter som jag fann i Hartmans diktsvit *Efter oss* – texter med ett starkt ekologiskt och panteistiskt budskap.

Smärtfågeln ur Tokfursten (1996)

Operan *Tokfursten* bygger på den självbiografiska boken med samma namn, skriven av Elgard Jonsson. Under åren 1995-96 tonsatte jag operan som sedan uruppfördes i Vadstena sommaren 1996. Operan och boken beskriver en ung mans resa ner i schizofreni – en mardröm som fullbordas i början av akt 2. Tokfursten sjunger här arian *Smärtfågeln* med violinsolo som inledning till denna akt. Den totala avstängdheten och den samtidiga megalomanin besjungs.

Salve Flos Decor et Ecclesiae (2018)

Som en del i Västerås domkyrkas satsning på att beställa nya körverk, fick jag i början av år 2018 en förfrågan från domkyrkoorganist Johan Hammarström om att skriva ett verk, tänkt att uruppföras inom en *Nine lessons and carols*-gudstjänst i Västerås domkyrka i januari 2019. Ett spännande uppdrag – och ganska ovanligt – eftersom ramverket kretsar kring en musikalisk gudstjänstform som vi sällan möter i Sverige. Givetvis har svenska körer en stor vana vid att sjunga de kända *Christmas Carols* som hör till även vår standardrepertoar (*O come all ye faithful*, osv) – men jag hade inte mött denna helhet tidigare.

Efter lite gemensamma efterforskningar märkte både Johan och jag att det finns en tydlig koppling mellan den medeltida sångskatten *Piae Cantiones* från Åbo och många av de välkända brittiska Carols från 18- och 1900-talet. Det kändes då naturligt att fördjupa arbetet med det nya verket genom att utforska *Piae Cantiones*. Dessa – publicerade i två omgångar – kretsar kring en rad olika teman – dels kring kyrkoåret och dels kring olika mänskliga aktiviteter och gärningar. En av de som publicerades 1582 heter *Salve Flos et decor Ecclesiae*. Melodin är utsökt och texten sublim – och till min förvåning hade denna melodi inte ännu använts i någon nutida tonsättning – och inte heller till någon "klassisk" carol. Jag började vända och vrida på materialet, och så småningom tillkom en dubbelkörig komposition med orgelackompanjemang, byggd på det medeltida materialet.

Verket skrevs under juli och augusti 2018 på Möja i Stockholm skärgård och är tillägnat Johan Hammarström, Stephen Cleobury och körerna i Västerås domkyrka

ur **Plåtsax – Hjärtats instrument** (2017)

Karl-Magnus Fredriksson och jag pratade i många år om att det vore roligt med ett samarbete med målet att jag skulle komponera en sångcykel till honom. En möjlighet och en idé öppnade sig för ett sådant projekt – när vi bägge fastnade för diktsamlingen *Plåtsax – Hjärtats instrument* - av Torgny Lindgren. Det visade sig (till bägges förvåning) att Torgny Lindgren hade debuterat år 1965 - med just denna diktsamling. Dikterna präglas av en närvaro och en jordbundenhet som vi känner igen från Lindgrens många berömda senare böcker - men också av de mycket speciella metafysiska resonemang som han på sitt enastående vis bygger in i sina texter.

År 2001 tonsatte jag Torgny Lindgrens roman *Hummelhonung* i samarbete med honom, med uruppförande 2001 på Kungliga Operan/Vasan. Vi höll kontakten därefter, och efter Torgnys bortgång blev jag av hans änka Stina Lindgren ombedd att i linje med Torgnys önskemål sjunga vid hans begravning i mars 2017. Då jag själv inte kunde göra detta pga ett annat uppdrag, så rekommenderade jag Karl-Magnus som åkte ner till Småland och sjöng vid Torgnys stoft och för familjen vid jordfästningen.

Sångcykeln *Plåtsax – Hjärtats instrument* uruppfördes av Karl-Magnus Fredriksson och Magnus Svensson i mars 2018.

Bist du bei mir (1999)

Min mormor Karin Unander-Scharin bad mig för länge sedan lova att jag skulle sjunga Bachs *Bist du bei mir* vid hennes begravning en gång i framtiden. När mormor sedan gick bort år 1999 så fann jag det känslomässigt för svårt att själv sjunga vid hennes jordfästning. Så istället gjorde jag ett arrangemang för fyrstämmig kör som sjöngs av några nära vänner till familjen. Denna sättning är därför tillägnad hennes minne.

I en spegel av stoft (2023)

Under pandemiåren påbörjade jag komponerandet av en svit av verk med texter av Anders Frostenson, som i sin helhet skall heta *Spegel av stoft*. Jag har, så att säga, en kappsäck med inspirerande texter som jag tonsätter allteftersom. I samband med Svensk Musikkvår 2023 så färdigställde jag denna komposition för blandad kör och barytonsolo a capella. Verket är tillägnat Jacob Högström, Johan Hammarström och Stockholms domkyrkokör.

verkkommentarer Carl Unander-Scharin

Texter

Carl Unander-Scharin **Djupt under dagens yta**

Som röken ännu stiger
över den slocknade svedjan
så virvlar en sky av vingar
över den dränkta skogen
offerrök ropande jordens böner
sedan de slocknat

röster av en stor skara,
lika bruset av stora vatten
men allt svagare
medan sparvarna faller
och rovfåglarnas bana
blir allt flackare
till endast måsarnas klagan
ännu cirklar över vattnet

och tystnaden sluter sig över ytan
en lyssnande ande
uppsamlar skapelsens ekon

vulkanernas rytande
mot instörtande hav
en vaggsång vid stranden,
en spovs drillande
Och jorden är öde och tom,
och mörker är över djupet

Och Guds ande svävar över vattnet

Djupt under dagens yta
är du en annan och ändå igenkänd
som du, som du
djupt under dagens yta
är du vi
dina rötter ditt slingrande ormsystem
ditt tjurhållna fäste
djupt under dagens yta

TEXT: OLOV HARTMAN (1906–1982)

Carl Unander-Scharin **Salve Flos et Decor Ecclesiae**

*Salve flos
et decor ecclesiae
Iesu Christe
pie patris in palatio:
te fetentur sacræ prophetiæ
lexque vitæ
tuæ omni vitio;
virgo sine viro peperit te
et post virginem declaravit se,
frater Iesu Christe,
qui cares initio.
Hic adest ubi periclitatur,
vere noncupatur
Portus nauigantium.
In ardore rubi præsignatur
et pie vocatur
pater desperantium.
Moysis hic scirpea fiscella,
præbens lapsis gratiarum mella,
lucens maris stella,
Via deuiantium,
subleuator pie miserorum
ad regnum cælorum
duc nos post exilium.
Releuator pie peccatorum,
rector supernosum
da sanum consilium.
O dulcis, o clemens atque pie,
sis nobis director nostræ viæ
et extremo die
fer nobis auxilium.*

Var hälsad,
Du Kyrkans blomma och prydnad,
Milde Jesus Kristus,
Du som är i Faderns boning!
De heliga profetiorna och Lagen
bekänner Dig,
Du som är ren från all skuld.
En jungfru födde Dig utan man
och förblev jungfru,
Jesus Kristus, vår broder,
Du som är utan början.
Han är där faran är;
Han håller sitt löfte,
sjömannens trygga hamn.
Han visar sig i buskens brand
och kallas ändå mild;
Han är Fader för dem som saknar hopp,
Han är vasskorgen som räddade Moses,
den som bjuder de fallna nådens sötma,
havets strålande stjärna,
den rätta vägen för de vilsna.
Du som räddar de ömkansvärda och för dem
till Ditt himmelska rike,
efter vår landsflykt – led oss nu!
Du som frälser syndarna och härskar över
Himlavalvet,
visa oss vad som är rätttrådigt!
O Du ljuve, o Du barmhärtige och milde,
var vår vägvisare,
och på den yttersta dagen
– kom till vår undsättning!

LÖRDAG 25 MARS KL 15.00 | S:T JACOBS KYRKA

Olivier Messiaen **Livre du Saint-Sacrement**

Olivier Messiaens sista publicerade orgelverk, det väldiga *Livre du Saint-Sacrement* (Boken om det heliga sakramentet, 1984), handlar om nattvardens mysterium. *Livre du Saint-Sacrement* är den största av Messiaens orgelcykler. Den gestaltar ett för Messiaen centralt tema, och summerar hans skapande, både i fråga om musikalisk stil och musikaliska former. Messiaens tonspråk är ett uttryck för hans djupa förankring i katolsk mysticism, och utgör ett alldeles eget universum byggt på tonsättarens sällsamt skimrande harmonik. Messiaens var hängiven ornitolog, och tolkar i sin musik ofta sången från olika fåglar som Jesus kan ha hört under sin levnad i det Heliga landet.

Hans-Ola Ericsson är internationellt hyllad organist, tidigare professor vid flera svenska och internationella musikhögskolor och universitet. Ett av hans stora intressen är den samtida musiken. Hans omfattande diskografi innefattar en inspelning av Messiaens samlade orgelverk, ett projekt som genomfördes i nära samarbete med tonsättaren själv.

Hans-Ola Ericsson orgel

FRI ENTRÉ | KONSERTLÄNGD 2 h

SÖNDAG 26 MARS KL 16.00 | STORKYRKAN

De sista orden

Monteverdis monumentala *Mariavesper* är en hyllning till den heliga Jungfrun. Rytmsk, virtuos, mäktig, melodisk och smärtsamt vacker – en fest för örat!

Verket består av en samling satser för soloröster, flerstämmig kör och färgstarka historiska instrument som zinkor, basuner, luta, blockflöjt, dulcian, stråkar och orgel. Man tror att stycket skrevs som en uppvisning i tonsättarens färdigheter i att komponera i både den moderna och den gamla stilen. Monteverdi tillägnade *Vespern* påven Paulus V med förhoppning om att få tjänsten som Maestro di Cappella i kyrkan San Marco i Venedig. Så småningom fick han den prestigefyllda tjänsten i San Marco och *Mariavespern* har sedan dess vunnit berömmelse som ett av musikhistoriens mästerverk.

REPERTOAR

Claudio Monteverdi Mariavespern

S:t Jacobs kammarkör

Carl Unander-Scharin tenor

Rebaroque **Maria Lindal** konsertmästare

Gary Graden dirigent orgel

ENTRÉ 90–275 KR | KONSERTLÄNGD 2 h

- Gilla **MUSIK I STORKYRKAN OCH S:T JACOB** på **Facebook**
- **www.facebook.com/musikistorkyrkanochstjacob**

Svenska kyrkan 
STOCKHOLMS
DOMKYRKOFÖRSAMLING